

Mikroplast

RÆÐUSØGURNAR HAVA SJÁLDAN VÍSINDALIGT GRUNDARLAG

- Í nógvum førum eru tær stóru, dramatisku yvirskriftirnar, um at plast fer at gera enda á øllum sjófugli og lívi í sjónum, ikki vísindaliga rættar. Men tað eru fleiri granskarar, ið eru sannførdir um, at tað er ein vaksandi alheims trupulleiki. Tað sigur Sjúrdur Hammer, PhD í lívfrøði og fiskifrøðingur á Havstovuni, ið seinastu árin hevur granskað í ávirkanini av plasti í náttúruni

HALLUR AV RANA

Hóast plast í sjónum er ein vaksandi trupulleiki, so eru tað enn longar ábendingar um, at hetta fer at hava nakra vittfevnandi avleiðing fyri mannaættina. Tað kann sjálvandi broytast, tá meira vitan fæst um hvørjar avleiðingar plast hevur fyri menniskjur, djór og náttúruna, men sum nú er, finnast tað ongi prógv ella ábendingar fyri at plasti, sum vit finna í føroyskum fiski og fugli, gevur nakra orsök til stúran enn. Tað metir Sjúrdur Hammer, PhD í lívfrøði og fiskifrøðingur í Havstovuni, ið seinastu árin hevur gjørt ymiskt granskingsarbeiði innan plast í náttúruni.

- Í nógvum førum eru tær stóru, dramatisku yvirskriftirnar, um at plast fer at gera enda á øllum sjófugli og lívi í sjónum, ikki vísindaliga rættar.

Men tað eru fleiri granskarar, ið eru sannførdir um, at tað er ein vaksandi alheims trupulleiki, sigur Sjúrdur Hammer.

Lívfrøðingurin leggur tó greitt dent á, at tað merkir ikki tað sama, sum at tað nú er staðfest, at plast í sjónum ikki kann fáa stórar avleiðingar fyri menniskju ella náttúruna, men einans, at tað higartil ikki er funnið nakað samband millum plast í náttúruni, djórum ella menniskjum, og álvarsamar avleiðingar.

- Neyðugt er at vera varin við at spekulera ov nógv um avleiðingarnar av plasti í sjónum. Vit kenna ikki til langtíðar-árinini av at hava plast í sær. Møguligt er tað einki. Tað kann væl vera, at tað hevur onga ávirkan, at fiskur hevur plast í sær. Og tað kann eisini vera, at tað bara verður ein trupulleiki, um tað fer yvir eina ávísa nøgd. Har eru nógvir spurningar, ið miðlar, politikarar og onnur vilja hava svar upp á, men tað

greiða svarið finst ikki enn, sigur Sjúrdur Hammer.

Nógv hevur verið at hoyrt síðsti vikuna um, at granskarar fyri fyrstu ferð hava funnið mikroplast í skarni hjá fólki. Granskingsúrslitið kemur ikki óvart á lívfrøðingin, tí mikroplast er allastaðni, men vísir hann á, at tað sum so ikki nýtist at merkja nakað serligt.

- Tað sum er meira relevant er, um tað er vandamikið ella ikki. Higartil hevur man ikki staðfest nakra negativa árin í náttúruni ella í menniskjum av at eta plast. Eg trúgvi heldur ikki upp á eina negativa ávirkan fyrr enn eg siggi prógvini. Sum vísindafólk kunnu vit ikki rættvísgera nógv av øsingini, ið er um mikroplast, tí tað er lítið og einki prógv fyri, at tað kemur gjøgnum vevnaðin og út í kroppin. Tað er ikki fyrr enn tað kemur út har, at tað verður ein trupulleiki, sigur hann.

Mitt í plaststreyminum

Sjúrdur Hammer arbeiðir mill-

um annað í lýtuni við einari verkætlan, ið skal savna og samansjóða ta vitan, ið finst um plast í havinum í Føroyum, Skotlandi, Íslandi og Norra. Ein partur av verkætlanini er eisini at staðfesta, um fiskur etur plast. Hetta er ein verkætlan, ið Havgruppen, ein bólkur undir Norðurlandska Ráðharráðnum, stuðlar og sum hevur til endamáls at útvega grundleggjandi hagtøl um støðuna í Norðsjógvinum.

- Áhugi er fyri evninum, tí ein forsøgn kom út í Science Magazine í 2017, ið vísti at plast verður borið við havstreyminu. Í greinini verður víst á, at Arktis og Barentshavið verða ein blindur vegur, har plastið frá restinum av Atlantshavinum hópar seg upp, tí streymurin ber tað ikki víðari haðani. Føroyar liggja mitt í havstreyminum norðureftir, og merkir tað, at streymurin av plasti kemur beint framvið hjá okkum, vísir hann á.

Ætlanin er, at verkætlanin skal kunna samansjóða granskningina og háttaløgini í teimum ymiskum londunum, so at man framyvir kann samanbera tí vitan, ið er savnað innan økið. Vitan sum seinni kann brúkast at samanbera støðuna yvir tíð og staðfesta um havlívføðiligu forsøgnirnar halda.

Lítið av plasti í føroyskum fiski

Higartil hevur man í Føroyum ikki granskað nakað serligt um hvussu nógv plast er í fiski, men av tí, at Havstovan hevur gjørt yvirlitstrolingar seinastu tre-tivu árin, hevur man kortini savnað eina rúgvu av data, ið kann brúkast at kanna støðuna í føroyskum sjóki.

- Síðan fyrst í 90'unum hevur man kannað og skrásett tilfarið í magnum hjá fiski á landgrunninum. Av teimum fleiri túsund magum, ið eru kannaðir, hava vit funnið rættiliga lítið av plasti. Faktiskt er talan um